

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КОМПАНІЇ В УКРАЇНІ

PRIORITY DIRECTIONS OF AGRICULTURAL COMPANY POTENTIAL DEVELOPMENT IN UKRAINE

УДК 332.05

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct51-32>

Овечка О.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
і адміністрування
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Переґіняк Н.В.

магістр
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Ovetska Olha

Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and Gas

Pereghinjak Nelya

Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and Gas

Метою статті є формування концептуальних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління потенціалом сільськогосподарського підприємства (на прикладі компанії «Гудвеллі Україна») як передумови розвитку аграрного сектору України. Розглянуто сутність дефініції «потенціал». Досліджено передумови, що ускладнюють процеси ефективної реалізації потенціалу вітчизняного аграрного сектору. Проаналізовано особливості виробничого потенціалу компанії «Гудвеллі Україна» та основні напрями розвитку сильних сторін підприємства за допомогою SWOT-аналізу. Здійснено діагностику потенціалу досліджуваного підприємства з використанням графоаналітичної моделі за низкою показників. Розроблено рекомендації щодо розвитку потенціалу «Гудвеллі Україна», зокрема щодо інтеграції передових ІТ-технологій у наявну практику ведення бізнесу з метою підвищення ефективності виробництва і моніторингу виробничих процесів.

Ключові слова: потенціал підприємства, діагностика потенціалу, виробничий потенціал, фінансовий потенціал, кадровий потенціал, SWOT-аналіз, управління потенціалом, аграрний сектор.

Целью данной статьи является формирование концептуальных основ и обоснова-

ние практических рекомендаций по совершенствованию управления потенциалом сельскохозяйственного предприятия (на примере компании «Гудвелли Украина») как предпосылки развития аграрного сектора Украины. Рассмотрена сущность дефиниции «потенциал». Исследованы предпосылки, затрудняющие процессы эффективной реализации потенциала отечественного аграрного сектора. Проанализированы особенности производственного потенциала компании «Гудвелли Украина» и основные направления развития сильных сторон предприятия с помощью SWOT-анализа. Осуществлена диагностика потенциала исследуемого предприятия с использованием графоаналитической модели по ряду показателей. Разработаны рекомендации по развитию потенциала «Гудвелли Украина», в частности по интеграции передовых ИТ-технологий в имеющуюся практику ведения бизнеса с целью повышения эффективности производства и мониторинга производственных процессов.

Ключевые слова: потенциал предприятия, диагностика потенциала, производственный потенциал, финансовый потенциал, кадровый потенциал, SWOT-анализ, управление потенциалом, аграрный сектор.

The purpose of this article is to form conceptual frameworks and substantiate practical recommendations for improving the management potential of an agricultural enterprise (on the example of Goodwell Ukraine). The essence of the definition of "potential" is considered. The necessity of more detailed study of branch peculiarities of formation of potential of agricultural enterprises as preconditions of development of agrarian sector of Ukraine is substantiated. Problems that complicate the processes of effective realization of the potential of the domestic agricultural sector are studied, in particular: insufficient level of development of the livestock industry, low share of products with high added value, excessive raw material orientation of domestic agricultural exports, etc. The peculiarities of Goodwell Ukraine's production potential are analyzed. The main strengths of the company were identified through SWOT-analysis: high image of the company and many years of management experience in managing modern profitable agricultural enterprises in Denmark, Poland and other Nordic countries; availability of land resources in the company (the current land bank is 19 thousand hectares); powerful material and technical base (including own feed mill with a production capacity of 2000 tons per week); high level of social responsibility; availability of Global G.A.P. (The standard confirms that the company fully controls all stages of production and guarantees product quality, ensures environmental and food safety on the farm). The diagnostics of the potential (production potential, financial potential, personnel potential, innovation potential) of the researched enterprise is carried out with the use of a graph-analytical model according to a number of indicators. Priority areas for Goodwell Ukraine's potential development have been identified in accordance with the strategic tasks and goals of the Sectoral Strategy of Pig Farming for 2020-2025. Recommendations for the development of Goodwell Ukraine's potential by integrating advanced IT technologies into existing business practices in order to increase production efficiency, monitor production processes, quality control of agricultural activities, etc. have been developed.

Key words: enterprise potential, capacity diagnostics, production potential, financial potential, personnel potential, SWOT-analysis, capacity management, agricultural sector.

Постановка проблеми. Україна володіє значним потенціалом в аграрному секторі економіки, що зумовлено наявністю сприятливих природно-кліматичних умов, вигідним географічним і логістичним розташуванням, високою родючістю ґрунтового покриву, потужним людським капіталом сільських територій з усталеними традиціями господарювання населення тощо. Водночас ефективність використання наявного потенціалу вітчизняного аграрного сектору економіки є недостатнім (з огляду на результати його функціонування у системі господарських відносин національної

економіки), зокрема: задіяними не на повну потужність є природно-ресурсні можливості, недостатнім рівнем розвитку характеризується тваринницька галузь, низькою є частка продукції з високою доданою вартістю, надмірною є сировинна спрямованість вітчизняного аграрного експорту, досі несформованим залишається ринок обігу земель сільськогосподарського призначення. На думку експертів [1, с. 314], такі передумови ускладнюють процеси ефективної реалізації потенціалу вітчизняного аграрного сектору, що активізує ризики та загрози, які формалізуються у поглибленні

іраціонального природокористування, посиленні галузевих дисбалансів, погіршенні матеріально-технічного та інфраструктурного забезпечення аграрного сектору, погіршенні якості людського капіталу в сільській місцевості, посиленні процесів стагнації соціально-економічного розвитку вітчизняних сільських територій тощо.

У цьому контексті актуалізується необхідність дослідження пріоритетних напрямів реалізації потенціалу сільськогосподарських підприємств відповідно до стратегічних завдань та цілей розвитку аграрного сектору економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у дослідження дефініції «потенціал» здійснено такими науковцями, як: І.З. Должанська, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк, В.М. Гриньова, М.М. Салун, Н.С. Краснокутська, О.І. Олексюк, І.М. Репіна, О.С. Федонін та ін.

У процесі аналізу трактувань категорії «потенціал» М.А. Коваленко та О.О. Іванець [2, с. 114] виділяють три підходи у розвитку сучасних уявлень: ресурсний, соціально спрямований та результативний. Автори зазначають, що ресурсна концепція є базовою у подальшому розвитку категорії «потенціал» та є основою розвитку інших концепцій та підходів до визначення, розуміння та уявлення поняття «потенціал» як економічної категорії. Зокрема, авторами [3, с. 11] поняття «потенціал підприємства» трактується «в інтегральному відображенні поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних її персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси». На думку Н.С. Краснокутської, потенціал підприємства можна визначити як «можливості системи ресурсів і компетенцій» [4]. На нашу думку, достатньо детально та повно сутність, елементний склад та класифікацію ресурсного потенціалу підприємства представлено у роботі В.М. Гриньової та М.М. Салун [5, с. 112].

Отже, потенціал підприємства – це «складна, цілісна система, яка включає наявні можливості, здатності та ресурси, які постійно знаходяться у взаємозв'язку та можуть бути використані для реалізації стратегічних, тактичних та поточних цілей підприємства» [6, с. 75]. Тому структуризація потенціалу є важливим аспектом для його формування та майбутнього використання, адже «формування потенціалу можливе тільки за комплексного уявлення щодо взаємозв'язків між його елементами. Розвиток або формування одного елемента потенціалу впливає на всю систему, і досить розповсюдженою є ситуація, коли для використання певного виду потенціалу необхідно розвинути інші складники» [7, с. 221].

Проте ґрунтовні теоретико-методичні дослідження з даної проблематики зумовлюють необхідність більш детального вивчення галузевих особливостей формування потенціалу сільськогосподарських підприємств як передумови розвитку аграрного сектору України.

Постановка завдання. Метою дослідження є формування концептуальних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління потенціалом сільськогосподарського підприємства як передумови розвитку аграрного сектору України. Виходячи з поставленої мети, завданнями її досягнення визначено:

- комплексне дослідження потенціалу сільськогосподарських підприємств (на прикладі компанії «Гудвеллі Україна»);
- визначення пріоритетних напрямів реалізації потенціалу сільськогосподарського підприємства з урахуванням тенденцій та проблем розвитку аграрного сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Об'єктом дослідження потенціалу виступила українська сільськогосподарська компанія «Гудвеллі Україна», яка разом із ПрАТ «АПК-ІНВЕСТ» та СП «ТОВ «Нива Переяславщини» входить до трійки найпотужніших свиногосподарств України. За результатами квартального звіту компанії вдалося досягти високих результатів у 2020 р.: збільшити реалізацію (до 108 млн ДKK) та доходи, що було зумовлено такими чинниками, як зростання обсягів виробництва та високим рівнем середніх цін на ринку (що підсилило зміцнення позицій проذовольчого бренду групи) [8].

Специфіку виробничого потенціалу компанії визначає те, що вона працює за принципом завершеного циклу виробництва [9]: займається вирощуванням зернових культур, приготуванням кормів та розведенням свиней; а також наявність сертифікації Global G.A.P, яка підтверджує, що компанія повністю контролює всі етапи виробництва та гарантує якість продукції, забезпечує екологічну та продовольчу безпеку на фермі. Виробничий потенціал «Гудвеллі Україна» також суттєво посилений новим видом діяльності компанії – виробництвом біогазу на основі органічних відходів та зеленої маси (більша кількість відходів використовується як сировина для отримання електричної енергії, а інша частина – для переробки на біодобрива).

Як показав попередньо проведений SWOT-аналіз [10], «Гудвеллі Україна» сьогодні володіє достатньо потужним потенціалом, проте потребує формування дієвих стратегій підтримки та розвитку сильних боків підприємства (високий імідж компанії та багаторічний досвід керівництва у створенні та управлінні сучасними прибутковими сільськогосподарськими підприємствами в Данії, Польщі та інших країнах Північної Європи; наявність у компанії земельних ресурсів – поточного

земельного банку (19 тис га), основні види злаків, які вирощує компанія (озимий ячмінь, озимий ріпак, озима пшениця та кукурудза), використовуються для виробництва кормів; потужна матеріально-технічна база, зокрема власний комбікормовий завод із виробничою потужністю 2 тис т на тиждень; якісна сировина, яку ретельно перевіряє лабораторія комбікормового заводу на відсутність мікотоксинів та інших речовин, котрі погіршують якість зерна, а також якість кормів, щоб забезпечити оптимальний та поживний раціон для поголів'я; високий рівень соціальної відповідальності, значна увага питанням збереження довкілля тощо з метою пом'якшення наступних загроз зовнішнього оточення: висока собівартість продукції тваринництва; висока зоотехнічна окупність кормів; недостатньо розвинена виробнича інфраструктура тваринництва; погіршення кліматичних умов (вимерзання посівів, посуха) тощо.

Діагностику потенціалу підприємства більш детально було здійснено з використанням графоаналітичної моделі за системою показників виробничого потенціалу (за результатами аналізу технічного стану та руху основних засобів), фінансового потенціалу (за рівнем ліквідності, показниками фінансової стабільності та стійкості, маневреності власного капіталу, ділової активності), кадрового потенціалу (у розрізі кількісного, статевовікового та освітнього складу, а також рівня мотивації та розвитку працівників) та інноваційного потенціалу. Динаміка векторів, яка описує потенціал, продемонструвала доволі збалансований потенціал досліджуваної компанії [11], що слід уважати основою успіху її виробничо-комерційної діяльності.

Обґрунтування стратегічних напрямів розвитку потенціалу «Гудвеллі Україна» сьогодні повинно відбуватися відповідно до стратегічних завдань та цілей, визначених Секторальною стратегією свинарства на 2020–2025 рр. – «формування позитивного іміджу галузі та бізнес-середовища, збільшення споживання свинини та ефективності виробництва» [12]. Проте «залежно від результатів конкретизації завдань, що стоять перед менеджментом підприємства, можуть розглядатися будь-які комбінації компонент та елементів базових потенціалів, мобілізація яких призводитиме до раціонального використання можливостей зростання та досягнення поставлених цілей розвитку підприємства» [13, с. 112].

Останнє зумовлює необхідність упорядкування концептуальних засад формування економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства, зокрема щодо оптимізації його структури та ідентифікації ключових переваг підприємства для забезпечення економічного зростання у контексті розгляду потенціалу як об'єкта управління. У зв'язку із цим перед сільськогосподарською компанією

«Гудвеллі Україна» поставлено актуальні завдання пошуку внутрішніх резервів наявного виробничого потенціалу на основі подальшої інтенсифікації виробництва та інтеграції передових ІТ-технологій у наявну практику ведення бізнесу з метою підвищення ефективності виробництва: моніторингу виробничих процесів; підтримування оптимального мікроклімату у приміщеннях із тваринами; відстежування динаміки здоров'я, приросту маси тіла та відповідності цих показників критеріям. Застосування сучасних інформаційних систем надасть компанії можливість: контролювати якість проведення агротехнічних заходів, автоматизувати планування структури стада; враховувати генеалогію та біологічні цикли під час планування розмноження; автоматизовано формувати раціон харчування; автоматизувати план ветеринарних заходів (щеплень, оглядів, зважувань тощо).

Висновки з проведеного дослідження. Використання сучасного інструментарію стратегічного управління дало змогу з урахуванням тенденцій вітчизняного виробництва основних видів аграрної продукції сформувати пріоритетні напрями розвитку потенціалу «Гудвеллі Україна» відповідно до стратегічних завдань та цілей, визначених Секторальною стратегією свинарства на 2020–2025 рр. Науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності потенціалу сільськогосподарського підприємства в контексті процесів діджиталізації аграрного сектору побудовані на засадах графо-аналітичного підходу до оцінювання потенціалу, що системно поєднує результати SWOT-аналізу з визначенням стратегічних пріоритетів розвитку за галузями рослинництва та тваринництва, обґрунтуванням тактичних і оперативних цілей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Урба С.І. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектору в системі забезпечення економічної безпеки України : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.03. Львів, 2019. 562 с.
2. Коваленко М.А., Іванець О.О. Теоретичне обґрунтування сутності потенціалу підприємства. *Економічні інновації*. 2011. № 45. С. 112–117.
3. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
4. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Харків : ХДУХТ, 2004. 587 с.
5. Гриньова В.М., Салун М.М. Оптимізація вартості складових ресурсного потенціалу підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 236 с.
6. Квасницька Р.С., Тарасюк М.В. Структуризація потенціалу підприємств. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 73–82.

7. Зеленська М.О. Підходи до формування та структуризації потенціалу підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2011. № 8. С. 219–224.

8. Офіційний сайт ТзОВ «Гудвеллі Україна». URL: <https://www.goodvalley.com/ua>.

9. Овецька О.В., Перегінняк Н.В. Особливості формування потенціалу компанії «Гудвеллі Україна». *Specialized and multidisciplinary scientific researches* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 11 грудня 2020 р. European Scientific Platform «Mo'Media». Амстердам, 2020. С. 86–87.

10. Овецька О.В., Перегінняк Н.В. Дослідження потенціалу компанії «Гудвеллі Україна» з використанням SWOT-аналізу. *Global and Regional Aspects of Sustainable Development* : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції, 26–28 жовтня 2020 р. Berlitz Forlag. Копенгаген, Данія, 2020. С. 59–61.

11. Овецька О.В., Перегінняк Н.В. Гармонізація потенціалу аграрного підприємства як передумови галузевого розвитку. *Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects* : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції, 16–18 грудня 2020 р. Uingu Teadus juhatus. Таллінн, Естонія, 2020. С. 221–223.

12. Секторальна стратегія свинарства 2020–2025. URL: <http://asu.pigua.info>.

13. Красноручський О.О., Руденко С.В. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Т. 1. № 3. С. 77–84.

REFERENCES:

1. Urba S.I. (2019) Priorityty ta instrumenty rozvytku ahrarnoho sektora v systemi zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [Priorities and tools for the development of the agricultural sector in the system of economic security of Ukraine] (DS Thesis), L'viv: Ivan Franko Lviv National University.

2. Kovalenko M.A., Ivanets O.O. (2011) Teoretychne obgruntuvannya sutnosti potentsialu pidpryyemstva [Theoretical substantiation of the essence of the enterprise potential]. *Economic innovations*, no. 45, pp. 112–117. (in Ukrainian)

3. Fedonin O.S., Ryepina I.M., Oleksyuk O.I. (2004) Potentsial pidpryyemstva: formuvannya ta otsinka [Potential of the enterprise: formation and evaluation]. Kyiv: KNEU, 316 p. (in Ukrainian)

4. Krasnokutska N.S. (2004) Potentsial pidpryyemstva: formuvannya ta otsinka [The potential of the enterprise: formation and evaluation]. Kharkiv: Kharkiv State University of Food and Trade. 587 p. (in Ukrainian)

5. Hrynova V.M., Salun M.M. (2015) Optymizatsiya vartosti skladovykh resursnoho potentsialu pidpryyemstva [Optimization of cost of components of resource potential of the enterprise]. Kharkiv: KHNEU im. S. Kuznetsya. 236 p. (in Ukrainian)

6. Kvasnytska R.S., Tarasyuk M.V. (2017) Strukturyzatsiya potentsialu pidpryyemstv [Structuring the potential of enterprises]. *Bulletin of KNTEU*, no. 1, pp. 73–82. (in Ukrainian)

7. Zelenska M.O. (2011) Pidkhody do formuvannya ta strukturyzatsiyi potentsialu pidpryyemstva [Approaches to the formation and structuring of enterprise potential]. *Economic Bulletin of NTUU "KPI": Coll. Science Works*, no. 8, pp. 219–224. (in Ukrainian)

8. Official site of Goodwell Ukraine LLC. Available at: <https://www.goodvalley.com/ua>.

9. Ovetska O.V., Perehinyak N.V. (2020) Osoblyvosti formuvannya potentsialu kompaniyi «Gudvelli Ukrayina» [Features of building the potential of Goodwell Ukraine]. *Specialized and multidisciplinary scientific researches*: Proceedings of the international scientific-practical conference: coll. Science. works "ΛΟΓΟΣ", December 11, 2020. European Scientific Platform "Mo'Media". Amsterdam, The Netherlands, 2020. pp. 86–87. (in Ukrainian)

10. Ovetska O.V., Perehinyak N.V. (2020) Doslidzhennya potentsialu kompaniyi «Gudvelli Ukrayina» z vykorystanniam SWOT-analizu [Study of the potential of Goodwell Ukraine using SWOT-analysis]. *Global and Regional Aspects of Sustainable Development: Proceedings of the First International Scientific and Practical Conference*: Coll. Science. works "InterConf", October 26–28, 2020. Berlitz Forlag. Copenhagen, Denmark, 2020. pp. 59–61. (in Ukrainian)

11. Ovetska O.V., Perehinyak N.V. (2020) Harmonizatsiya potentsialu ahrarnoho pidpryyemstva yak peredumovy haluzevoho rozvytku [Harmonization of the potential of the agricultural enterprise as a prerequisite for industry development]. *Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects*: Coll. Science. works by InterConf, December 16–18, 2020. Uingu Teadus juhatus. Tallinn, Estonia, 2020. pp. 221–223. (in Ukrainian)

12. Sectoral strategy of pig breeding 2020–2025 (2020). Available at: <http://asu.pigua.info>.

13. Krasnorutchkyy O.O., Rudenko S.V. (2016) Kontseptualni pidkhody do upravlinnya ekonomichnym potentsialom ahrarnykh pidpryyemstv [Conceptual approaches to managing the economic potential of agricultural enterprises]. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, vol. 1, no. 3, pp. 77–84. (in Ukrainian)